

Nr 629

Av herr Hedlund m. fl., om ökat rättsskydd för den enskilde i skatteärenden.

(Lika lydande med motion nr 515 i Första kammaren)

Samhällsutvecklingen under senare år har i påtaglig grad kännetecknats av en successivt fortgående utbyggnad av skatteväsendet. Nyligen har en genomgripande finanspolitisk reform genomförts i och med den allmänna varuskattens införande. Denna medförde en betydlig påbyggnad av skatteadministrationen och ökad uppgiftsskyldighet för stora grupper medborgare. I övrigt har på den direkta beskattningens område strävandena framför allt inriktats på att höja taxeringsväsendets effektivitet. Härutinnan må pekas på en rad åtgärder i sådant syfte. Successivt har genomförts en väsentligt utökad uppgiftsskyldighet för allmänheten till den årliga taxeringen. Eftertaxeringsmöjligheterna har vidgats. Kontrollapparaten har väsentligt utbyggt och förstärkts. Taxeringen av rörelseidkare, fria näringsutövare och andra skattskyldiga med mer komplicerade inkomstförhållanden har i ökad omfattning anförtrotts åt särskilda taxeringsnämnder med ökad tjänstemannamedverkan. Taxeringssektionerna på länsstyrelserna har utökats, framför allt när det gäller revisionspersonalen. Taxeringsintendenternas ställning har stärkts i olika hänseenden. Delegation av fiskaliska uppgifter har genomförts i betydande omfattning. Taxeringsverksamhetens maktmedel har utbyggt, i vilket hänseende må framhållas att vites- och bötesinstitutionen effektiviserats, reglerna om åtalspreskription vid deklarationsbrott ändrats i skärpande riktning samt insynsmöjligheterna ökats i taxeringsrevisionsverksamheten, bland annat genom införandet av bestämmelserna om handräckning åt beskattningsmyndighet.

Även i uppbördsverksamheten har myndigheterna tillförts ökade befogenheter, särskilt i fråga om källskattens uttagande och redovisning.

Detta axplock av under relativt kort tidrymd genomförda åtgärder på skatteväsendets område återspeglar en utveckling, som äger oundgängligt samband med skatternas starkt ökade betydelse. Självfallet har de här antydda åtgärderna, vilka krävt medverkan från riksdagens sida, även kombinerats med beaktansvärda åtgärder för att tillgodose rättsskyddsintressen och skapa garantier mot maktmissbruk. I förhållande till en expansiv och i de enskildas tillvaro synnerligen djupt ingripande skattebyråkrati finns emellertid ett påtagligt behov av en allmänt verkande kontroll som det ur

allmän medborgerlig synpunkt är angeläget att tillgodose. Detta behov accentueras starkt därav, att skattebestämmelserna kontinuerligt ingriper i praktiskt taget alla vuxna medborgares tillvaro, att bestämmelserna ofta är komplicerade och svårtydda samt att avsevärda maktmedel satts i händerna på en snabbt ökande men administrativt, till någon del, oerfaren kår av tjänstemän. Det sagda innebär inte något som helst klander mot dem som på ena eller andra sättet medverkar i taxeringsförfarandet. Men lika väl som det behövs en kontroll av t. ex. vår säkerligen goda domarkår erfordras det förvisso också en sådan på taxeringsväsendets område. Allt mänskligt är ju behäftat med fel som behöver rättas till. Så är det också med taxeringsväsendet.

Det är uppenbart att besvärsinstitutet, ehuru en värdefull tillgång, icke förmår täcka behovet av rättsskydd i denna situation. Möjligheten att draga påstådda rättsövergrepp under JO:s och JK:s prövning är självfallet av stor betydelse. Men den kontrollfunktion som utövas av dessa organ på skatteområdet är i viss mån inskränkt till följd av att prövning av taxeringsåtgärder jämlikt § 113 regeringsformen är undandragen varje bedömande. Vidare må framhållas att möjligheten att utöva effektiv kontroll erfarenhetsmässigt i väsentlig grad är beroende av i vilken utsträckning man kan inspektera den verksamhet som skall kontrolleras. Med det oerhört stora arbetsfält som JO och JK har är det självfallet icke möjligt för dem att, utan att eftersätta annat, ägna skatteområdet den uppmärksamhet som är påkallad av skatternas betydelse för alla medborgare. Med hänsyn härtill och då den verksamhet, som utövas av JO-ämbetet, i och för sig innefattar en lämplig form av kontroll, synes en önskvärd reform i denna motionens syfte enklast kunna åvägbringas genom att JO-ämbetet förstärkes med en biträdande ombudsman med huvudsaklig uppgift att öva tillsyn över skatteområdet. För att möjliggöra en effektivare tillsyn bör § 113 regeringsformen upphävas. Utredning av denna angelägenhet bör skyndsamt upptagas.

Under återopande av vad sålunda anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning om skyndsamma åtgärder i syfte att stärka den enskildes skydd i skatteärenden.

Stockholm den 26 januari 1962

Gunnar Hedlund

Lars Eliasson

i Sundborn

Nils G. Hansson

i Skegrie

S. G. W. Wahlund

Sven Vigelsbo

Per Svensson

i Stenkyrka

Gustaf Svensson

i Vä